

Stockholm 2013-01-16

Socialdepartementet

Europeisk fond för bistånd till dem som har det sämst ställt

Forums svar på den utlysta remissen i ärendet

Allmänt

En fundamental fråga i detta sammanhang är hur man bestämmer sig för att balansera principer mot verklighet.

Forum förstår och sympatiserar med den principiella diskussion som svenska regeringen för i sin fakta-PM. Vi anser, precis som regeringen, att socialpolitiken ska vara en nationell angelägenhet, inte en europeisk. Det finns skillnader mellan våra länder som bottnar i olika politiska och filosofiska traditioner. Vi har mellan länderna gjort olika val när det gäller konstruktionen av våra välfärdssystem, hur mycket skatt vi valt att ta ut, hur mycket ansvar som lagts på det offentliga kontra det privata.

Förslaget om en europeisk fond för de mest utsatta, kan beskrivas som ett avsteg från den väg som vi i Sverige valt. Avsteget består framförallt i att idéburna organisationer har en praktisk roll i den direkta välfärdspolitiken och att fördelningsgrunden inte är nationell utan europeisk. Direkt bistånd, som fonden innebär, till människor som inte klarar sin egen försörjning, är exakt samma tanke som vår socialtjänstlag och försörjningsstödet bygger på och är alltså i den meningen inte ett avsteg från hur Sverige agerar.

Så var det då detta med verkligheten. Sedan ett antal år visar undersökningar att den kommunala socialtjänsten i allt högre utsträckning hänvisar människor som söker försörjningsstöd till idéburna organisationer, som kyrkor, Röda Korset, stadsmissioner och liknande. Vi har också alarmerande siffror när det gäller vräkningar av barnfamiljer. Maria Larsson, som är det ansvariga statsrådet, lovade för några år sedan att inga barn skulle vräkas. Så har det alltså inte blivit. Sverige har en icke marginell grupp hemlösa varav ett antal är uteliggare, trots våra kalla vintrar. Sedan några år har en ny grupp människor vuxit, det är medborgare från andra EU-länder, ofta söderifrån, som har rätt att utan visum vistas i Sverige under tre månader. Många dessa lever i stor missär. Nyligen har en idéburen organisation fått stöd av Göteborgs stad för att öppna en verksamhet för barn till människor som tigger. Tanken är att barnen inte ska behöva tigga, utan kunna få leka, få äta sig mätta, få nya kläder. En

mycket stor andel av landets socialchefer anser att vi inte klarar välfärden utan de idéburna organisationerna.

Regeringens argumentation om att Sverige själva klarar sina sociala mål, just när det gäller de mest utsatta, ekar därför ganska ihåligt. Dessutom skulle ett beslut om att inte inrätta fonden, betyda att ett flöde av ganska stora mått som delats ut sedan 1987, till människor i utsatta positioner, skulle försvinna efter 2013.

Fonden som en del av socialfonden?

Det förs en diskussion bland en del europeiska organisationer kring om man istället för att inrätta en ny fond, borde lägga in medlen i den existerande socialfonden framförallt för att kunna utnyttja den befintliga administrationen, och inte skapa ny sådan. Forum stödjer ambitionen att inte tillskapa mer administration är nödvändigt. Men vi ställer oss frågan om syftet som finns i den nu föreslagna fonden skulle kunna mötas inom socialfonden? Socialfonden är en del av sysselsättningspolitiken, som förstås ska vara en av de grundläggande sätten vi svarar på kriserna. Dvs genom att stödja människor att behålla eller få arbete så att de kan klara sin egen utkomst och dessutom bidra till skattekraften. Men den nu föreslagna fonden utgår från tanken på att det finns en mer akut nöd än den som handlar om arbete eller inte arbete. Det handlar om överlevnad från vecka till vecka för miljontals människor i Europa. För den som arbetat med socialfonden några år är det tydligt att både EU-kommissionen som dess grundläggande förvaltare och de nationella myndigheter som sköter den nationella förvaltningen av socialfonden, håller hårt i sysselsättningsinriktningen. Forum menar att den nu föreslagna fonden inte får ingå i socialfonden med mindre än att mycket tydliga regler säger att den har andra utgångspunkter än socialfonden i övrigt.

Bakgrunden

Sedan 1987 har överskott från jordbrukspolitiken fördelats till människor. För 2012 ser fördelningen ut som följer¹ (det är valfritt att ansöka om medel för medlemsländerna vilket förklarar att listan bara innehåller 17 av 27 länder):

Belgique/België	2 795 058,00 €	27 950 580,00 kr
България	4 183 873,00 €	41 838 730,00 kr
Česká republika	122 600,00 €	1 226 000,00 kr

¹ Enligt EU-kommissionens hemsida.

Eesti	718 782,00 €	7 187 820,00 kr
Éire/Ireland	1 304 105,00 €	13 041 050,00 kr
Elláda	4 805 742,00 €	48 057 420,00 kr
España	18 084 154,00 €	180 841 540,00 kr
France	15 869 928,00 €	158 699 280,00 kr
Italia	22 103 802,00 €	221 038 020,00 kr
Latvija	1 558 586,00 €	15 585 860,00 kr
Lietuva	1 849 759,00 €	18 497 590,00 kr
Luxembourg	47 463,00 €	474 630,00 kr
Magyarország	3 237 794,00 €	32 377 940,00 kr
Malta	131 505,00 €	1 315 050,00 kr
Polska	17 310 824,00 €	173 108 240,00 kr
Portugal	4 524 628,00 €	45 246 280,00 kr
România	12 035 925,00 €	120 359 250,00 kr
Slovenija	515 467,00 €	5 154 670,00 kr
Slovakia	959 383,00 €	9 593 830,00 kr
Suomi/Finland	1 327 965,00 €	13 279 650,00 kr

Eftersom EU-domstolen fattat beslut om att fördelningen av överskott bara får ske från statliga källor, har det gamla systemet omöjliggjorts. Att inte inrätta den fond som EU-kommissionen nu föreslår, är alltså att väsentligt minska stödet till de mest utsatta människorna på vår kontinent.

Det var ingen slump att det gamla systemet startades i slutet av 80-talet. Europa gick igenom en omfattande ekonomisk kris som ställde miljoner människor utan inkomst. Fattigdomen spred sig och fördjupades år från år. Det var inte anständigt att då slänga matvaror som av olika anledningar inte kunde säljas.

Ingen behöver övertygas om att Europas länder går igenom en mycket kraftig och långvarig ekonomisk kris eller att människor lider av ökande fattigdom redan idag. Mycket tyder tyvärr på att detta fördjupas under den period som EU:s politik nu siktar mot, dvs 2020.

Forum anser, i likhet med vår medlemsorganisation Svenska kyrkan som lämnat eget remissvar, att Sverige i de kommande förhandlingarna borde driva frågan att fonden ska inrättas på ett sådant sätt att det blir möjligt för medlemsländerna att välja om de ska upprätta fördelning i det egna landet eller ej. Med nuvarande inriktning blir det obligatoriskt att delta för alla länder.

Svenska regeringen och riksdagen menar att förslaget om fonden bryter mot subsidiaritetsprincipen. Som det nu är upplagt med obligatorium för alla medlemsländer att upprätta fördelningssystem, håller vi med om den bedömningen.

Forums enkät

Forum skickade strax före jul ut en enkät till medlemsorganisationerna kring förslaget om att inrätta en fond. På den korta tid som vi haft på oss har vi fått in 8 svar. Det är Civilförsvarsförbundet, Extrakompis, Hela Människan, IOGT-NTO, Majblommans riksförbund, Svenska kyrkan, Svenska Röda Korset samt Sveriges invandrare mot narkotika.

Första frågan i enkäten var om man anser att det är övervägande positivt eller negativt att införa fonden överhuvudtaget. Sex av organisationerna anser att det är övervägande positivt, två har svarat vet ej.

Andra frågan var om man tror att fonden enligt förslaget skulle kunna innebära någon positiv skillnad för utsatta människor i Sverige. Tre svarar ja, tre nej och två vet inte. En kommentar som lämnats om detta från Röda Korset var att svaret beror helt på hur systemet, om det skulle upprättas i Sverige, konstrueras.

Tredje frågan var om man anser att Europeiska unionen bör ägna sig åt denna typ av fråga, dvs socialt arbete. Här svarar 6 organisationer ja och två vet inte. Ur kommentarerna kan man utläsa att flera anser det viktigt med Europeisk solidaritet. Många svenska organisationer har syster eller broderorganisationer i andra Europeiska länder och får genom dem rop på stöd eller information om vad som sker på marken, där läget för de mest utsatta just nu är mycket akut.

Fjärde frågan var om idéburna organisationer bör vara med att utforma systemet i Sverige, om nu fonden blir genomförd. Här svarar sju organisationer ja och en vet inte. I kommentarerna kan man utläsa att denna aspekt är viktig. Det är mycket lätt att denna fond skulle kunna landa i en praktik som inte kan beskrivas som något annat än välgörenhet. Det är alltså mycket viktigt att organisationerna, som det står i kommissionens förslag, är med från början i arbetet med att skapa det sk. operationella programmet.

Sammanfattningsvis

Forum tillstyrker idén om en fond för de mest utsatta, om den kan upprättas på ett sätt som gör det valfritt för medlemsstaterna att själva upprätta fördelningssystem i det egna landet. Det bör däremot inte vara valfritt att bidra till fondens finansiering.

Forum stödjer idén att fonden blir en del av socialfonden, endast om det kan ske med mycket tydliga regler som visar att dessa medel har andra utgångspunkter än socialfondens generella sysselsättningsinriktning.

Forum markerar vikten av att om fonden inrättas, självständigt eller som en del av socialfonden, så måste de idéburna organisationerna involveras från början i arbetet med att upprätta det operationella programmet.

Avslutningsvis vill vi säga att om fonden inte inrättas, eller om den inrättas med frivillighet och Sverige väljer att inte upprätta ett fördelningssystem, så har den svenska staten åtagit sig ännu starkare än tidigare att upprätthålla "en skälig levnadsnivå" som det står i vår socialtjänstlag.

Med vänlig hälsning

Forum

Göran Pettersson, generalsekretare

Ariane Rodert, EU-ansvarig, ledamot EESK

Ludvig Sandberg, politiskt sakkunnig

Anna Carlstedt, ordförande